

ВЕРБАЛЬНО-КОГНІТИВНА МЕРЕЖА «ГРІХ» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ІНТРОСПЕКТИВНО-ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті розглядається концепт *гріх* як актуалізований вузол вербально-когнітивної мережі. Виявлення вербально-когнітивних зв'язків концепту, які характеризують його внутрішню структуру і окреслюють зовнішні конституенти, здійснюється шляхом аналізу лексикографічного матеріалу.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, українська мова, лексикографія.

Визнання системної організації концептів і взаємозв'язків між ними стало поштовхом до моделювання концепту не як ізольованої одиниці, а як актуалізованого вузла вербально-когнітивної мережі (ВКМ). Виявлення міжконцептуальних зв'язків, у системі яких функціонує слово-концепт, що об'єктивує «вузол», і унаочнення їх за допомогою інших номінативних одиниць цієї системи уявляється нам **актуальним**, теоретично і практично значущим.

Ми поставили за **мету** створити модель вербально-когнітивної мережі «ГРІХ» та встановити зв'язки між її конституентами шляхом інтроспективно-лексикографічного аналізу. До цього часу проводився лексикографічний опис семантичної структури імені концепту ГРІХ на матеріалі російської (Н. О. Козіна, М. М. Бушакова), французької (Є. О. Сьомухіна), англійської (О. В. Ваховська) мов. **Новизна** нашого дослідження полягає в тому, що воно ґрунтується на одному із засадничих принципів сучасної когнітології — конекціонізму, який дозволяє встановити міжконцептуальні конекції, зафіксовані у словниках, і представити їх у вигляді мережевої моделі. **Об'єктом** нашої розвідки став фрагмент ментального лексикону з концептуальним центром ГРІХ в українській мові, **предметом** - закріплені у словниках вербально-когнітивні зв'язки.

Вивчення значень мовних величин, організованих у «мовну систему словників», які зберігають історичну пам'ять носіїв мови [17, с. 25], є першим і необхідним кроком на шляху моделювання ВКМ. Загальновідомо, що більша частина інформації однаковою мірою представлена у свідомості різних носіїв однієї мови, тому словники поєднують, як спільний погляд на концепт, обумовлений національною ментальністю, так і можливі проєкції цього концепту в ідіолектах. Тому тлумачення лексичного значення імені концепту є одним із джерел інформації про інваріантний мовний концепт.

У нашому дослідженні ми використовуємо Етимологічний словник української мови, етимологічні словники російської мови М. Фасмера, А. Г. Преображенського, «Этимологический словарь славянских языков» під ред. О. Н. Трубачова, «Сравнительный словарь мифологических символов в индоевропейских языках» М. М. Маковского, Словник давньоруської мови І.І. Срезневського, Словник української мови XVI - першої половини XVII ст., а також тлумачні словники, у яких відображена лексика XIX-XX ст.: Словарь української мови Б. Грінченка, Словник української мови: В 11 т. Крім того, ми звернулися до сучасних синонімічних словників, які допомагають виявити додаткові характерис-

тики концепту, актуальні на даному етапі розвитку мови. Це Словник синонімів української мови та Практичний словник синонімів української мови С. Караванського. Дослідження матеріалів словників дає змогу визначити місце універба *гріх* в системі української мови і як центра когнітивної мережі, а, отже, поєднати мовну систему з когнітивною.

СУМ наводить три значення слова *гріх* (курсивом виділено одиниці, що включатимемо до ВКМ), які задають базисний елемент у структурі концепту ГРІХ, виступаючи основою когнітивних зв'язків: «1. рел. Порушення релігійно-моральних догм, настанов та ін. 2. Поганий, непорядний вчинок, якийсь недолік, помилка, недогляд. 3. Непорядно, недобре; недозволено [12,1, с. 171].

Ключові слова першого значення чітко окреслюють дві основні світоглядні парадигми - *релігія* і *мораль*, у яких відбувається дія за значенням *порушувати* і називається об'єкт порушення — *догма, настанова*. «У кожному розвиненому суспільстві, де існує мистецтво, філософія, наука, ідеологія, політика, право, релігія стає їхньою спільною, системотворчою духовною основою. Звідси випливає особлива роль релігії у суспільстві, яку вона виконує до нашого часу» [4, с. 168]. Сутність релігії визначається вірою в існування Бога. Релігійні догми, настанови відображають засади віровчення та виконують регулятивну функцію у відносинах між людиною й Богом, а також містять основні норми *моралі*, які регулюють відносини між людиною та соціальними групами, суспільством, державою. Мораль є формою суспільної свідомості, що ґрунтується на «зовнішньому» і «внутрішньому» механізмах нормативної регуляції. Норми моралі мають узагальнювальний характер і не передбачають текстуального закріплення.

Релігійні норми визнаються вічними і непорушними. Сема 'постійності' є концептуально важливою для релігійного терміна *догма*. У мові за словом *догма* закріпилося значення якого-небудь учення або положення, яке приймається беззаперечно і не допускає ніяких змін. Лексема *настанова*, використовується як у релігійній практиці, так і в повсякденному мовленні. Вона виступає домінантою синонімічного ряду, до якого входять *вказівка, директива, інструкція та припис*. У дефініції кожного з цих слів підкреслюється імперативний характер, який проявляється як вимога «зверху» діяти певним чином в тій чи іншій конкретній ситуації. Припис має чотири значення, для опису яких використано такі слова: *порядок, правило, канон, норма, вказівка, порада, настанова, вимога*. Всі вони вказують на необхідність відповідати певним правилам, що встановлюють порядок, спосіб дії. СУМ трактує *правило* (стосовно до розглядуваного феномену) як «принцип, яким керуються у співжитті, у праці, у поведінці // *звичай*, властивий якійсь групі, колективі людей» [12, VII, с. 502]. Лексема *звичай* підкреслює тривалість, постійність і незмінність існування правила, його локалізацію і природний характер виникнення, орієнтацію на колективну поведінку. *Правило* через слова-синоніми відсилає до *норми, закону, заповіді, канону*. Якщо норма й закон можуть застосовуватися до різних ситуацій, то заповідь і канон є суто релігійними термінами, при цьому спільною для них є приписувальна функція, вказівка на зовнішній характер регуляції поведінки людини, установка на необхідність дотримання усталеного, загальноприйнятого, узаконеного порядку, стану і т. ін. Заповідь і канон встановлюються Богом або церквою. У значенні цих слів акцентована сема 'твердості' («твердо встановлене правило», «суворе

правило»). *Норма* - це узвичаєне, узаконене правило, порядок, що діє у певній сфері. *Закон* за словником — «1. Встановлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу. 2. Загальноприйняте, установлене *правило* співжиття, *норма* поведінки // *Звичай*, обряд [...]». 5.1 Сукупність *догм* (основних положень) якої-небудь релігії, віровчення» [12, III, с. 154]. Ключові слова, використані для опису значень слова *закон*, замикають коло: *правило, звичай, догма*.

Словникові репрезентації низки слів (*норма, правило, припис, звичай*) залучають до когнітивної мережі слово *порядок*. Пріоритетність прагнення людини до порядку є антропологічно обумовленою: людина прагне до стабільності і упорядкованості існування. Порядок став основною ідеєю людської цивілізації, бо він передбачає безпеку життєдіяльності. Для першої людини периметром безпеки було житло, а для наступних поколінь таким периметром стали соціальні порядки, основані на правилах, зведених в *норму*. Значення лексеми *порядок* підкреслює уявлення про визначеність, урегульованість та правильність чогось. Порушення порядку — це відхилення від норми, яке може дозволятися (виняток) і заборонятися (порушення). Перше оцінюється зі знаком плюс, друге супроводжується негативною оцінкою з боку соціуму. «Реальна поведінка людини буде коливатися між цими двома полюсами. При цьому різні типи культури будуть диктувати суб'єктивну орієнтованість на *норму* (високо оцінюється «правильна» поведінка, життя «за звичаєм», «як у людей», «за статутом» і т.п.) або її порушення (прагнення до оригінальності, незвичності, дивацтва, знецінення норми амбівалентним поєднанням крайнощів)» [5, с. 26].

Звернемося тепер до словникового значення лексеми *порушувати*, яка є полісемантичною: «1. Робити що-небудь всупереч наказові, закону і т.п. // Діяти. чинити не так, як належить за традицією, звичаєм, загальноприйнятими правилами; *відступати* від чогось установленого, узвичаєного. // у сполуч. із сл. правда, істина і т. ін. *Неправильно* переказувати що-небудь, *викривляти*, *перекручувати* [...]. 3. *Пошкоджувати, псувати, руйнувати* що-небудь. // Викликати, спричинювати *відхилення* в ході, перебігу якого-небудь процесу, здійснення якогось руху тощо // у спол. зі словом зв'язок, єдність. *Поривати* зв'язки, і призводити до втрати єдності, спільності з ким-небудь [...]. 6. розм. Надавати руху чому-небудь, зрушувати з місця щось» [12, VII, с. 297].

Серед лексичних одиниць, які використані для опису значення *порушувати*, звертають на себе увагу *відступати* та *відхилятися*. Дія, пов'язана зі зміною напрямку руху (відступати — «рух назад», відхилятися - «перемішатися вбік»), вказує на переміщення у просторі і описується за допомогою просторових універсалій: «вперед - назад», «прямо - вбік», які у свідомості багатьох народів пов'язуються з аксіологічною антиномією «добре — погано». При цьому вектори «вперед» і «прямо» оцінюються позитивно, «назад» і «вбік» - негативно, що ґрунтується на знаннях анатомічних законів розвитку людини, яка орієнтована рухатися і дивитися вперед, а не назад, прямо, а не вбік [8, с. 169 - 170]. У вторинних значеннях дієслів «відступати» і «відхилятися» просторові ознаки переносяться у сферу ціннісно-орієнтованих понять й використовуються для позначення неправильних дій і реалій, а також поведінки людини, яка виходить за межі норми. Процес перенесення пов'язаний зі зміною характеристик норми.

Якщо у сфері параметричних найменувань норма є «центральною і найбільш важливою точкою відліку, щодо якої визначаються значення антонімів у рамках скалярно-антонімічного комплексу (маленький = менший за норму, добрий = відповідний нормі)» [1, с. 65], то у сфері аксіології вона швидше репрезентує те, що має бути, те, до чого варто йти [Там само, с. 66].

На історичний зв'язок слова *грѣх* з лексемами *відступати, відхилятися* вказують й деякі етимологічні словники, подаючи різні гіпотези щодо походження та розвитку цього слова. Посилаючись на інші джерела, ЕСУМ і ЭССЯ висловлюють припущення щодо походження **grěxъ* - з давньоінд. *bhresati* - «хитатися, спотикатися, коливатися, відступатися» [2, с. 599; 7, с. 116]. Значення цих дієслів - похідні від поняття кривизни як відхилення від прямого, порушення прямого як правильного, тобто такого, що ґрунтується на правилах, відбувається за правилами і відповідає правилам. У ЛСВ 1 сучасного тлумачення дієслова *порушувати* виявляємо збереження значення кривого і неправильного.

За однією з найпоширеніших версій, саме основа **groi-so-* зі значенням кривизни лягла в основу праслов'янського новоутворення **grěch-*. Такі висновки випливають з аналізу семантики похідного **grěsiti* - «промахуватися, не влучати прямо», «думати неправильно (про кого-небудь)» а також зіставлення з італійським і рессатит 'грѣх, що буквально означає «неправильний крок» [2, с. 599; 7, с. 224]. Як свідчать дослідники, у сучасних слов'янських мовах просторове значення «кривий» у продовжень кореня **grěch-* не фіксується, однак на користь подібної реконструкції переконливо свідчать дані найдавніших слов'янських писемних джерел [16, с. 128-136], [14, с. 11], [18, с. 432].

Повертаючись до тлумачення дієслова *порушувати*, хочемо звернути увагу на дієслова *псувати, руйнувати, поривати*, значення яких пов'язане з безладом, зупинкою у розвитку, що сприймається як аномальне, неправильне явище. Результатом названих дій є *шкода* (зло), яка існує не сама по собі, а у вигляді поганого для кого- або чого-небудь стану справ. Цікаво, що однією з етимологій для слова *грѣх* є слов. **grěza*, з яким схоже російське діалектне *нагрѣзить* «зробити щось погане, завдати шкоди» [7, с. 116]. У порівняльному словнику міфологічної символіки в індоєвропейських мовах М. М. Маковського, серед цілої низки понять, з якими співвідноситься *грѣх*, наводиться англ. *harm* «шкода», «збитки» та лат. *poxa* «*грѣх, шкода*» [6, с. 128]. Значення слова *шкода* — «втрати, неприємності в результаті чієїсь дій» відсилає до *помилки, провинності, вини, боргу, несправедливості*, які у перших пам'ятках слов'янської писемності часто ідентифікувалися з гріхом [16, с. 129].

У Словнику давньоруської мови слово *грѣхъ* і його похідні *грѣхом, грѣшити* інтерпретуються як «ошибка», «по ошибке, нечаянно», «не попасть, ошибиться, пропустить» [13, III, с. 604]. «Помилка», «недогляд» є другим значенням слова *грѣх* у СУМ [12, I, с. 171]. Посилаючись на «Малорусько-німецький словар» Є. Желєхівського, С. Недільського (Львів, 1886), автори ЕСУМ зазначають, що *помилка, помилитися* походить від «милити», що означало «вводити в оману, турбувати», «мотати», «крутити» [2, III, с. 460]. Тут знову ми повертаємося до слів, що входять до семантичного поля *кривого*.

Аналіз статей «грѣх» у Словнику української мови XVI - першої половини XVII ст. та Словарі української мови Б. Грінченка підтвердив існування зв'язку

між словами *grіx* і *vіna*. В обох випадках *vіna* подається як ЛСВ 2 слова *grіx* [11, с. 106], [9]. Виділення цього значення як окремого свідчить, на нашу думку, про безпосередній зв'язок обох іменників з ідеєю причинності. Іншими словами, *grіx* і *vіna* означають той факт небажаного стану справ, причиною якого послуговували неправильні дії суб'єкта. Конекція *grіx* і *vіna* зафіксована також лексемою *grіxувати* і вказує на синонімізацію слів-концептів *grіx* і *vіna*. Основне лексичне значення слова *vіna* є непрямою номінацією негативного вчинку або *злочину*. Лексема *злочин* актуалізує нову семантичну ознаку «небезпека». Існує гіпотеза про зв'язок лат. *peccatum* 'гріх' і лат. *spesus* 'безодня'; нім. *Sünde* 'гріх' і рос. 'посуда' [6, с. 128]. Значення небезпеки пов'язане із семантикою безодні, яка передбачає загрозу життю в результаті падіння.

Похідними від іменника *vіna* є *провина* і *винний*. Значення провини у Словнику української мови зводиться до значення вина, але ілюстративна частина словникової статті актуалізує значення «внутрішня відповідальність за скоєне»: «Мені було дуже ніяково. Я почував, що вчинив якусь провину, набрав клопоту мамі й татові (Нечуй-Левицький, VI, 1966, 100)» [12, VIII, с. 131]. З цим значенням пов'язана версія М. Фасмера і М. М. Маковского, що внутрішня форма слова *grіx* корелює зі словами на позначення психічного стану людини: рос. *грех*: и *греть*, лат. *peccatum* 'гріх', але рос. *печь*, нім. *Sünde* 'гріх' і осет. *Sugn* 'горіти; пекти' [15, с. 564], [6, с. 128].

Винний у сучасній українській мові має два значення, одним з яких є «мати борг». Про генетичний зв'язок російського слова *долг* (українською - *борг*) зі словом *grіx* йдеться у А. Г. Преображенского [7, с. 202]. Він висуває припущення, що *долг* у значенні «обов'язок» і «долгий» (довгий) це одне і те ж слово. Таким чином, до ВКМ залучається одиниця, що вказує на відносини: позикодавець - майно (скарб) - боржник, які характеризуються деонтичною кваліфікацією (обов'язково) і часовими та етичними показниками (очікування, витримка, терпіння).

Доповнення ВКМ знаходимо у Словнику української мови XVI - першої половини XVII ст., який фіксує ще одне значення лесеми *grіx* - «порок» [11, с. 106]. Але оскільки за типом цей словник є тлумачно-перекладним і не подає, зокрема тлумачення цього слова, звернемося до СУМ: «Порок - 1. Негативна риса вада кого-, чого-небудь, що заслуговує на загальний осуд. 2. заст. Аморальна поведінка, *розпуста*. 3. Фізична вада, каліцтво» [12, VII, с. 282]. Значення оцінки моральних і фізичних якостей людини виражено словом *осуд*, який здатний викликати стан внутрішнього дискомфорту. Друге - застаріле - значення слова *порок*, пов'язане з *розпустою*, синонімом якого є *блуд*. *Розпуста* вказує на зневагу до тих правил і законів, які виробило суспільство, *блуд* має вужче значення - статева розпуста. Цей факт свідчить про семантичну близькість *grіxа*, *розпусти* і *блуду*, які у переносному значенні мають своїм семантичним ядром поняття «відхилення від прямого (шляху, мети); помилка».

Звернення до синонімічного ряду репрезентантів концепту ГРІХ дозволило і виявити нові, диференційні ознаки у семантиці слів, які формують синонімічний ряд і перебувають у парадигматичних відношеннях один до одного. Завдяки своїй багатозначності *grіx* є домінантою синонімічного ряду, до якого належать *grішок* ірон. та *прогрішення* заст. [10, с. 377], а також входить до синонімічного

ряду з домінантами *vіna*: *vіna*, *провина*, *grіx*, *провинність* рідко, *прогріх* заст., *причина* заст. [10, с. 184] і *непорядно*: *недостойно*, *негідно*: *негарно*, *недобре*, *непристоїно*, *негідно*; *негарно*, *недобре*, *непристоїно*, *погано*, *негоже*, *не годиться*, *grішно* піде., розм., *grішка* дат., *нехороше* рідко (недозволено з морально-етичного боку); *нечесно*, *безчесно* підсил. (у суперечності з вимогами честі, порядності); *низько*, *огидно* підсил., *гидко* підсил., *чорно* підсил., *по-свинськи* підсил. розм. (найвищою мірою *непорядно*, *аморально*, *лицемірно*) [10, с. 997].

Синонімічний ряд власне слова *grіx* обмежений. *Грішок* вказує на те, що поганий вчинок, здійснений ким-небудь, оцінюється як невеликий. Виходячи з цього, можемо виділити семантичну ознаку «ступінь тяжкості здійсненого вчинку» і розташувати слова-синоніми у вигляді шкали градації, полюсами якої будуть *grішок*, *grішка* і *провина*, з одного боку, *grіx* і *злочин* - з другого. *Прогрішення* у словнику інтерпретується як те саме, що *гріх*, відмінність полягає у стилістичній маркованості.

Серед присудкових слів слід відзначити *огидно*, *чорно*, *по-свинськи*. *Огидно* входить в понятійний ряд, пов'язаний з *ганьбою*, і передає негативну оцінку чужих дій. Конотативно-прагматичний компонент колоратива *чорно* формує переносне значення, яке містить семантичну ознаку 'погано', а конотативно-оцінна семантика прислівника *по-свинськи* вказує на ознаку 'бруд'.

Доповнює уявлення про лексеми *grіx* Практичний словник синонімів української мови С. Й. Караванського. Синонімами *grіxа* є такі лексеми: *провина*, *прогріх*', *неподібність*, *неподобство*, *порушення*, *недозволеність*, *спокуса*: (плотський) *розпуста*, *перелюб*, *перелюбство*; (в роботі) *оєрїх*, *помилка*, *хиба*, *похибка*, *недолїк*, *недогляд*, *ляп*; *непорядно*, *негарно*, *негарзд*, *не вільно* [3, с. 66]. У цьому синонімічному ряду виокремлюється п'ять груп: 1) помилка, прорахунок; 2) порушення моральних цінностей і правових норм; 3) безладні статеві зв'язки; 4) недолїк в роботі; 5) оцінка дій кого-небудь. Вивчення лексикографічних дефініцій слів, які входять до цих груп, засвідчило наявність в них тих семантичних ознак, які були виявлені нами в ході аналізу статті «Гріх» у тлумачних та етимологічних словниках. Однак, звертає на себе увагу лексема *спокуса*. У словниковій репрезентації цього слова знаходимо новий аспект значення лексеми *grіx*, а саме «гріховне випробування».

Таким чином, семантичний розвиток здійснюється у напрямку від форми об'єкта через поняття просторової норми до моральних аспектів поведінки людини. Етимологічні дослідження підтверджують глибинний зв'язок між лексикою етичної сфери і зовнішнім (фізичним) світом. Добре і погане в природі не існує, воно існує в етиці для позначення якості вчинків, діяльності людей, а моделлю для цих універсальних інструментів оцінки є матеріальний світ. На основі конотативної семи 'погано' у семантичній структурі слів *кривий* і *grіx* виникає семантичний паралелелізм коренів **grěxъ*- і **krivъ*-. Згодом у процесі семантизації у кореня **grěxъ*- розвинулася сема 'релігійної оцінки', що сприяло появі нового значення слова і використанню його як одного з найважливіших християнських термінів.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. - 2-е изд., испр. - М.: «Языки русской культуры», 1999. - 896 с.

2. Етимологічний словник української мови: В 7-й т. / АН УРСР, Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні; [О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін.]. - К.: Наукова думка 1982 - 2012. - (Словники України). - Т. 1. - 1982. - 632 с.; Т. 3. - 1989. - 552 с.
3. Караванський С. И. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський; [3-є вид., оправ, і доп.]. - Львів: Бак, 2008. - 512 с.
4. Кармин А. С. Культурология / А. С. Кармин, Е. С. Новикова. - СПб.: Питер, 2004. - 463 с.
5. Лотман Ю. М. Декабрист в повседневной жизни (Бытовое поведение как историко-психологическая категория) / Ю. М. Лотман // Литературное наследие декабристов. - Л.: Наука, 1975. - С. 25-74.
6. Маковский М. М. Сравнительный словарь мифологических символов в индоевропейских языках. - М.: Владос, 1996. - 415 с.
7. Преображенский А. Г. Этимологический словарь русского языка : В 2 т. - М.: Гос. изд.-во иностр. и нац. словарей, 1959. - Т. 1. - 720 с.; Т. 2. - 552 с.
8. Селіванова О. Нариси з української фразеології (Психоконітивний та етнокультурний аспекти): [монографія] / О. О. Селіванова. - К.: Черкаси: Брама, 2004. — 276 с.
9. Словарь української мови: У 4-х т. / НАН України Інститут української мови; [упоряд. Б. Грінченко]. - К.: Лексикон, 1996. - Т. 1: А-Ж. - 496 с.
10. Словник синонімів української мови : В 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. - К.: Наук. думка, 2001. - (Словники України). - Т. 1: А - Н. - 1026 с.
11. Словник української мови XVI - першої половини XVII ст.: у 28-ми вип. / НАН України Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; [уклав Р. Гринько та ін.]. - Львів, 1994.- Вип. 7: Г-Д. - Львів, 2000.-256 с.
12. Словник української мови: В 11-ти т. / АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; [гол. ред. І. К. Білодід]. - К.: Наукова думка, 1970-1980. - Т. 1.-1970.-799 с.; Т. 3. - 1972. - 744 с.; Т. 7.- 1976.-724 с.; Т. 8.- 1977.-1 928 с.
13. Срезневский И. И. Материалы для Словаря древнерусского языка (по письменным памятникам): В 3-т. / И. И. Срезневский. - Репринт, изд. 1893-1912. - М.: Книга, 1989 - 1912. - Т. 1. Ч. 1: А-Д. - 1989. - 806 с.
14. Толстая С. М. Грех в свете славянской мифологии / С. М. Толстая // Концепт греха в славянской и еврейской культурной традиции: [сб. статей]; [под ред. О. В. Беловой]. - М.: Языки русской культуры, 2000. - С. 9-43.
15. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: В 3-х т. / М. Фасмер. - М.: Прогресс, 1964. - Т. 1: А-Д. - 576 с.
16. Цейтлин Р. М. Сравнительная лексикология славянских языков. X / XI- XIV / XV вв. Проблемы и методы / Р. Цейтлин. - М.: Наука, 1996. - 232 с.
17. Щерба Л. В. О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании / Л. В. Щерба // Языковая система и речевая деятельность. — М. - Л.: Наука. 1974. - С. 24-39.
18. Якушкина Е. И. Традиционная философия ГРЕХА в свете южнославянских диалектных данных / Е. И. Якушкина // Славянский вестник: Вып. 2: К 70-летию В. П. Гудкова. - М.: МАКС Пресс, 2004. - 608 с.

Вдовиченко Н. В. Вербально-когнитивная сеть «ГРЕХ» в украинском языке: интроспективно-лексикографический анализ

В статье рассматривается концепт ГРЕХ как актуализированный узел вербально-когнитивной сети. Определение вербально-когнитивных связей концепта, которые характеризуют его внутреннюю структуру и очерчивают внешние конституэнты, осуществляется путем анализа лексикографического материала.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, украинский язык, лексикография.

Vdovichenko N. V. Verbal cognitive network of "SIN" in the Ukrainian language: introspective-lexicographical analysis

The article deals with the concept of sin as an updated node of verbal-cognitive network. Detection of verbal-cognitive concept relations that characterize its internal structure and outline its external outline constituents is carried out by analyzing the lexicographical material.

Key words: cognitive linguistics, Ukrainian language, lexicography.